

Les cares de Sorolla

Un Sorolla passat per l'aigua ens arriba a València, abans de traslladar-se a Alacant i Barcelona. Un Sorolla, però, amb una certa garra.

Josep Vicent ALIAGA

Potser, com a començament d'aquest article, no és massa elegant dir-ho, però em pense que no es pot silenciar. València, allunyada, com sempre, del circuit estatal de grans exposicions, rep la mostra *Els Sorolla de l'Havana*. No és una casualitat el fet que ens arribe puntualment abans de desplaçar-se a Alacant i Barcelona, i que exposicions com les de Léger, Matisse, Munch o Cézanne (vistes a Barcelona i Madrid), en canvi, no s'hagen passejat mai per les nostres terres. Tampoc no ho és que es privilegie l'obra de Sorolla només pel fet d'haver nascut ací, en lloc d'avaluar-ne la qualitat artística.

Tanmateix, es poden argüir múltiples raons per tal de justificar-ne les mancances: falta d'espais adequats, encariment del transport i de les assegurances... però, la raó fonamental, a banda la falta d'interès, és l'esperit terròs i provincial que pul·lula pertot arreu. Espere que l'IVAM (Institut Valencià d'Art Modern), amb el seu projecte d'àmplia visió i de perspectiva internacional, podrà remeiar-ho. Ho esperem neguitosament.

Tot allò que hem dit, però, no qüestiona en absolut la validesa de l'exposició que ha motivat aquestes línies. Una exposició

No resulta gens estrany que el Museu de Belles Arts de l'Havana conserve aquesta àmplia col·lecció de trenta-tres olis de Sorolla, si considerem que l'artista valencià va realitzar desmesuradament nombroses exposicions individuals i col·lectives als dos costats de l'Atlàntic i que el tarraconí Josep Artal treballà com a marxant seu a Buenos Aires.

creadora al llarg de la seua vida.

Cal assenyalar el magnífic llenç anomenat *Estiu* (1904), amb un estudi prodigiós d'una *Xica*, que produeix admiració, quan contemples el moviment de la figura sacsejada pel vent, en un fons blavós, que perfila la blanca túnica estival rivetada en coloracions rogenques. Així mateix, en 1907, Joaquim So-

La filla de l'artista, estuejant (Maria, al Port de Xàbia)

que ens permet revisar, sens dubte, un pintor força interessant, que visqué en una època crucial per a l'art modern, encara que la seua obra no es va veure molt afectada per tal riuada d'imatges innovadores.

Els Sorolla de l'Havana és una prova més dels intercanvis culturals mampresos entre el Ministeri de Cultura espanyol i el cubà, un altre exemple dels quals és l'exposició actual del pintor René Portocarrero al vil·lenni MEAC.

¿Què aporta, doncs, aquesta tirallonga d'escenes sorrollesques? ¿Quina particularitat pot oferir a la imatge coneguda i divulgada d'aquell treballador incansable? Ben poc, és cert. Tanmateix, d'aquesta sèrie d'obres, datades des del 1889 fins al 1920, o siga, des del principi del seu quefer artístic fins a una època tan rica com la que conclou l'exposició, algunes teles en destaquen i ens demostren que Sorolla va gaudir d'una bona salut

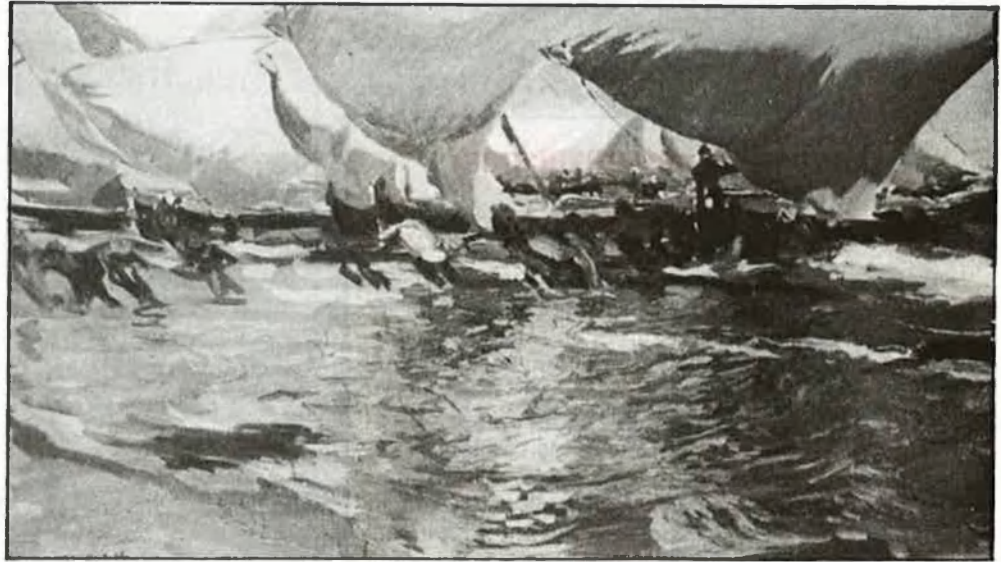
rolla i Bastida (1863-1923) pintà l'esplèndid *Clotilde passejant pels jardins de La Granja*. Una tela que es veu dominada per la figura inclinada de la seua muller, on l'acurada contraposició dels blancs i els negres que bifurquen el vestit de l'efígie femenina recorda un xic el gran Manet. Una fosca pamela remata el gest delicat, que es submergeix dins de l'estany, on la pinzellada aprofita els reflexos de l'aigua per a lligar aquest cromatisme sensual i ele-

gant amb una composició inusual. La gràcia del retrat, en aquest cas, trenca les característiques més estòlides i severes del retrat dinovesc (composició relaxada, colorit atemperat, immobilitat, simbolisme social), plasmant una visió plaent i amable de la vida.

A banda aquestes obres (a les quals podríem afegir el preciós *Elena entre les roques*), la resta es mou dins dels límits d'una pintura ocurrent, festiva i tòpica (mireu que us sembla *Entre tarangers*). Igualment tòpiques foren les obres encarregades per la Hispanic Society de Nova York, on les diferents «regions» espanyoles desfilaraven plenes de banals estereotips.

De tota manera, una interpretació de l'obra de Sorolla no pot caure en la trampa de considerar la seua poètica sota aquest únic punt de vista, ja que l'enorme producció artística que brollà de les seues mans s'estén per diverses i variades dreceres. Així, sembla fàcil parlar d'un Sorolla amant de la vida dura dels pescadors de Xàbia i la Malva-rosa o d'un Sorolla embadalit per la llum dels cossos infantils vora la mar, però cal no oblidar que, sota aquesta màscara, viuen altres cares que ens mostren un Sorolla preocupat per l'èxit o per evocar els jocs cromàtics que havia pogut contemplar en les seues estades a París.

Tota la seua època es veu marcada per l'empremta d'una ciutat que va a reunir els millors artistes del moment i que assenyala les pautes a seguir. Pautes que Sorolla no respectarà, però no per un desig de trencar amb el passat, sinó, precisament, per no voler transgredir la tradició. Així ho feren també d'altres artistes, com Be-

¿Un Mediterrani tòpic? (Eixida de pescadors)

ruete, Madrazo, Rusinol, embocats pel dualisme «èxit artístic-pintura conservadora, fracàs artístic-pintura innovadora»; encara que no sempre aquest binomi va ser exacte.

No podem buscar un So-

rolla simbolista, perquè no existeix, ni tampoc un Sorolla d'avantguarda, perquè aquest propòsit mai no entrà dins el pensament de l'artista; al contrari, cal conformar-se amb un Sorolla reduït en el seu món

Un cromatisme atemperat i suau (Platja de València)

ple d'escenes familiars i paisatges mariners, perquè aquest és el Sorolla vertader, i aquí hi ha l'encant d'un bon grapat d'imatges que, més enllà de les reproduccions en calendaris i postals, reflecteixen l'entorn personal i social que l'envoltava. Un entorn prenyat de contradiccions, però viu i sincer.

En una història de l'art futurable, ¿quin seria el lloc destinat al nostre artista? Possiblement, no gaudiria de la creativitat d'un Pinazo o de l'irrefrenable encant del misteriós Muñoz Degraín, però el conjunt de la seua obra es situaria entre les més estimades pàgines de la pintura espanyola de final de segle. Una pintura que, en molts casos, es reduï a una simple contemplació de la realitat externa o a la reproducció d'estampes que poguessen ser penjades en la saleta o en el menjador; Sorolla, buscant sempre les flaires de la natura, assolí una simbiosi entre el món dels sentiments i les fronteres insondables del cosmos. Aquesta exposició, amb les limitacions assenyalades, intenta demostrar-ho. No us l'heu de perdre.